

GruunRant wandeling Rondje Merksem

Versie 29 juni 2021

(voor updates: zie www.gruunrant.org/wandelroutes)

Lengte: 13 km - Wegbeschrijving in wijzerzin

Schoeisel en toegankelijkheid: Meestal goed begaanbaar.

Ik bekijk de wereld door een
GruunRant-bril

Behouden Versterken Verbinden

Startpunt

Vrij te kiezen (lusvormige wandeling).

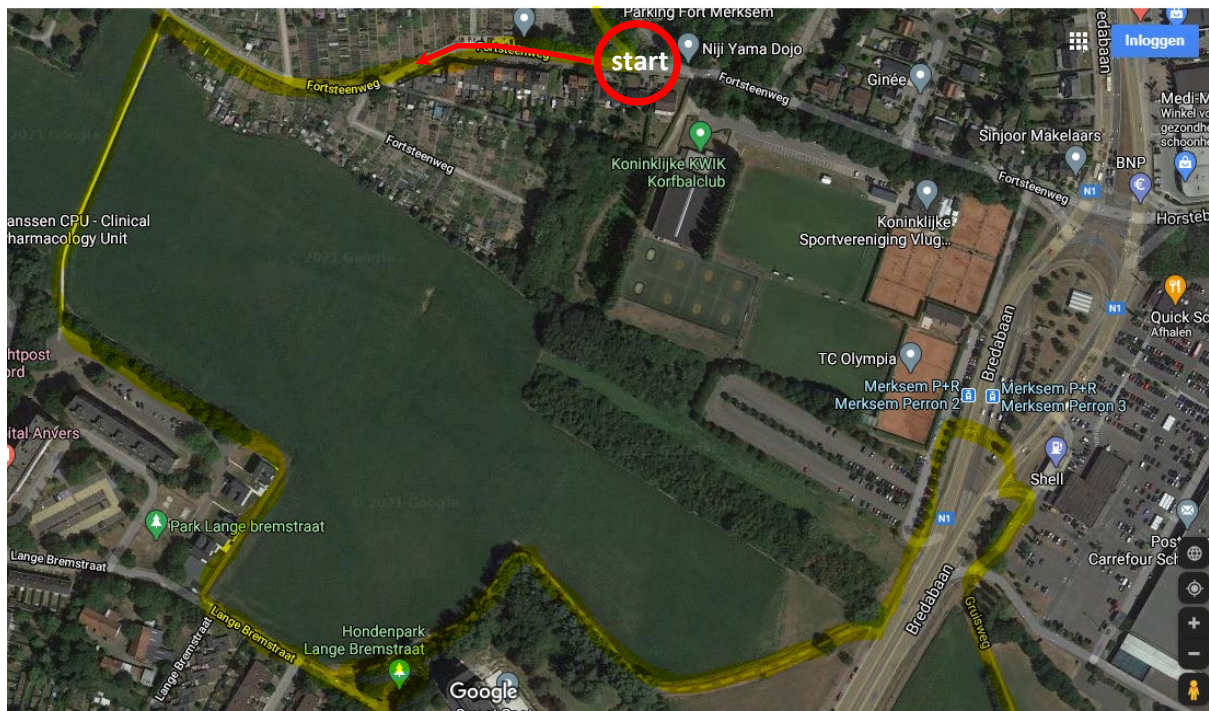
De uitleg start bij de ingang van het Fort van Merksem (Fortsteenweg). Hier is ook een parkeerplaats voor fiets of auto.

Samenvatting

Op deze wandeling rijg je heel wat groene oases van Merksem aan elkaar. Er is ook een klein uitstapje in Schoten, om de vallei van de Eethuisbeek te ontdekken. Ongetwijfeld kende je nog niet alle parken die je op deze route zal tegenkomen. Maar er zijn ook parken onderweg die alleen zo noemen op de tekentafel, zoals het Groenendaalpark en het Laaglandpark. Rond het Fort van Merksem kom je in contact met deze ideeën, inclusief grote plannen voor autostrades en treinsporen, gelukkig zo veel mogelijk in de ondergrond. Maar je ontdekt in die omgeving nog verrassende resten van polderlandschappen en eeuwenoude landbouwgeschiedenis die Merksem ooit tot een heel belangrijke plek in de Antwerpse stadsrand maakte. Er is een heuse inhaalbeweging bezig om deze groene plekken een nog waardevollere rol te laten spelen in de toekomst van Merksem.

Routebeschrijving

Fort van Merksem – parking (midden bovenaan de foto)

Kaart: Hier zie u hoe de tocht zal beginnen.

We wandelen de Fortssteenweg verder af westwaarts tussen de Volkstuinen van Merksem, dat 1 der oudste volkstuinen van België zijn. <http://www.volkstuinenmerksem.be/>

Voor de weg doodloopt aan het kerkhof gaan we naar links, de open velden in.

We lopen nu over de reservatiestrook voor de A102 en 2de goederenspoorontsluiting.

Momenteel zijn er drie plannen om deze zone in te vullen met infrastructuur:

- Een nieuw stuk autostrade, de A102, grotendeels onder de grond (vermoedelijk enige mogelijke bouwmethode in deze zone is eerste een sleuf graven, dan een dak met grond er terug op).
- Een nieuwe spoorlijn om het vrachtverkeer per trein vanuit de haven te vergemakkelijken (die zal vermoedelijk over de E19 komen en geleidelijk zakken tot een tunnel kan vertrekken vanaf de Bredabaan, richting Lier).
- Om de hinder van die spoorlijn te beperken, plant de overheid met de grondoverschotten een grote berg grond over de hele spoorconstructie te leggen (een soort 'bovengrondse tunnel').
- In de resterende ruimte is het de bedoeling om de huidige pijpleidingenstrook te verbreden (op een zone van 45m mogen geen bomen of diepwortelende planten)

Bewoners van Merksem zijn uiteraard benieuwd maar ook bezorgd wat er eindresultaat zal zijn van al die projecten tezamen.

GruunRant stelt aan de overheden voor om een concreet plan op te maken, maar ook om nu al de zaken te verbeteren die al kunnen. Bijvoorbeeld door wat nog groen is maximaal te behouden en met elkaar te verbinden, water ruimte te geven en in tussentijd geen nieuwe gebouwen toe te laten in de zone tussen Ekeren Donk en Merksem. Een eerste kaart van GruunRant vind je terug op de website van GruunRant via:

<http://www.gruunrant.org/nieuws.html>

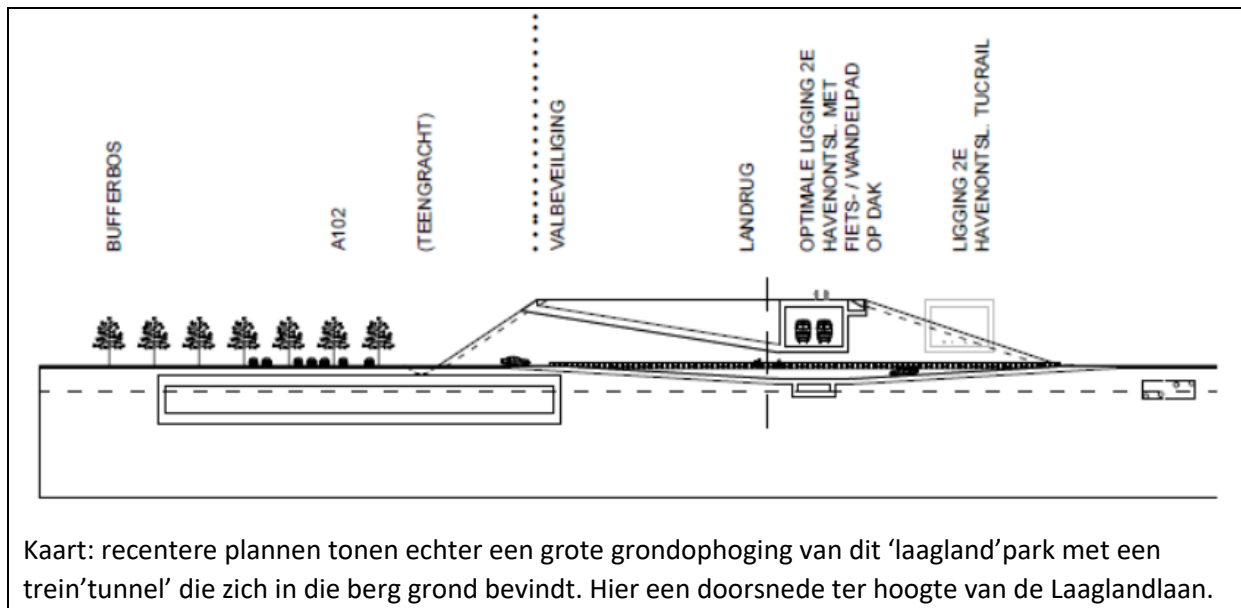

Kaart: in de jaren '70 (toen de A12 richting haven en de E19 richting Breda er nog niet lagen), was het de bedoeling om de autostrade door te trekken tussen het fort en het centrum van Merksem.

Kaart: de Vlaamse Bouwmeester heeft al voorstellen uitgewerkt hoe de bovengrond (zelfs met een ondergrondse A102) kan opgewarderd worden

Halverwege deze reservatiestrook kunnen we eens stilstaan en zien we westwaarts de kerktoren van Ekeren en oostwaarts de kruinen en toppen van het Schotense natuurdomein Asbroek.

Vele open zichten en landbouwgebied zoals deze zijn verdwenen na de 2de wereldoorlog. Omdat dit gebied vrij moest blijven voor nog aan te leggen infrastructuurwerken kunnen we hier nu nog van genieten.

Indien de snelweg en spoor onder de grond komen, kan deze open ruimte bewaard blijven.

Bij het einde van de weg gaan we meteen naar links over de parking en ten einde naar rechts tot we op de Lange Bremstraat komen.

Voor ons zien we nog zo'n getuige van het Merksems boerenleven: de Royerborger Hoeve, een pracht van een herenhoeve met grachten omringd. Het staat nu wat plomp verloren tussen de hoge betonnen blokken en sociale woningen, noodzakelijk een sterk groeiende bevolking te kunnen herbergen.

We gaan de lange Bremstraat verder oostwaarts richting de blokken van het Leiebos.

Vlak ervoor gaan we naar links, terug de velden in van de reservatiestrook, langs een kronkelende weg tot op de Bredabaan.

We gaan links verder tot aan de verkeerslichten en steken de Bredabaan over.

Dan gaan we aan de overkant naar rechts, langs de parking van de Carrefour tot we de Gruisweg tegenkomen en links inslagen. We gaan zo diagonaal over de open reservatiestrook.

Dit stuk is nog steeds Merksem, maar waar dit mooie wegeltje tussen de velden eindigt aan de parking van de kmo zone met vele winkels, is Schoten.

We gaan zuidoostwaarts naar de winkelstap en lopen zo verder naar het kruispunt van de Calesberg en steken over en gaan zo verder aan de rechterkant van de Eduard Steursstraat.

Links van ons zien we een groot groen domein, gekend als het domein van Bracht (ook Calesberg of Calixberghe genoemd). Dit is een privé kasteeldomein dat deels ook in de reservatiestrook ligt.

Het domein is heel oud en reeds kasteeldomein sinds de 11de eeuw. In 1138 werd Schoten ingepalmd door Amerik, Heer van Breda en "Schoten". Zijn zonen erfden Schoten en werd opgedeeld in een geestelijk en een wereldlijke heerlijkheid. De een heerste vanuit de abdij van Villers, de ander vanuit de burcht Calesberg. Het herbergt dan ook eeuwenoude bossen en bomen die zeker de moeite lonen om bewaard te blijven.

Calixberghe (domein van Bracht).

We slagen rechts af de Cornelius Devosstraat in en gaan direct naar links de Plantijnlei in.

Halverwege komen we aan de rechterkant een open stuk tegen dat opgehouden is om de Eethuisbeek ruimte te geven.

De Eethuisbeek heeft in het verleden de woonwijk Deuzeld al vaker onder water gezet. De beek biedt een van de schaarse mogelijkheden om een aangename en ecologische verbinding te maken tussen GruunRant en het Bouckenborgh park in Merksem. En tegelijk ons beter te beschermen tegen de klimaatwijzigingen. Op uitnodiging van de wijkvereniging Deuzeld Leeft! inventariseerden we tijdens een terreinbezoek de mogelijkheden en uitdagingen voor het gebied. Wordt zeker vervolgd.

foto: overstroming in woonwijk Deuzeld

foto: hier komt de Eethuisbeek de woonwijk binnen

De Eethuisbeek is ook verkozen tot Klimaatproject door de gemeente Schoten. Samen met Deuzeld Leeft en GruunRant wordt hier aan gewerkt.

interessante info: [Project 5: Eethuisbeek als verbindingswerk | Gemeente Schoten](#)

In de Schotense wijk Deuzeld kent iedereen wel de Eethuisstraat, de grote weg van Merksem naar Schoten-centrum. Een leuk weetje: in 1792 stond hier al dichtbij het kasteel Calixberg een 'Eethuys' en een 'Cleyn Eethuys'. Maar kennen jullie ook de Eethuisbeek? Want die steekt voor een stuk ondergronds. Het is nog steeds een stromend water dat de hele wijk Deuzeld doorkruist. Van de ringgracht van Calixberg naar het Boekenborgpark in Merksem. Ondergronds dwarst de beek de vier leien van de wijk: Plantijnlei, van Beethovenlei, Stanislas Meeuslei en Frans de Ceusterlei. Aan de Deuzeldlaan wordt hij de grens tussen Schoten en Merksem. Hier komt de beek weer aan het daglicht en toont een stukje natuurpracht om te koesteren.

De Deuzeld is dichtbebouwd. Er ontbreken zithoeken, voor burenpaartjes. We zouden banken willen plaatsen daar waar de Eethuisbeek de straten dwarst. Aan de Salvialei is er al een bankje. We plaatsen dan ook informatieborden met een overzicht waar de beek loopt en met verhalen uit het verleden of over de natuur. Dan wordt het ook leuk om heel het traject af te lopen van het eerste bord tot het achtste.

Tussen de Plantijnlei en de Stanislas Meeuslei ligt nu reeds boven de beek een voet- en fietspad. Een verkorting voor wie te voet is en een speelruimte voor kinderen. Graag hadden we hier wat meer groen langs de hekken. Dat gaan we bespreken met de omwonenden. We dachten ook aan wat verlichting voor de donkere uren, gevoed door zonne-energie (in samenwerking met een ander project).

Ga ter plaatse eens kijken en loop van de Stanislas Meeuslei waar het pad begint naar de Plantijnlei. Dan zie je voor je de majestueuze bomen van Calixberg. We willen graag met de buurtbewoners overleggen om het pad door te trekken naar de Eduard Steursstraat. Hier ligt de beek nog open en is er plaats voor een stukje speelterrein of zithoek onder de kruin van die machtige eik.

We brengen een vrijwilligersploeg samen van oudere en jongere mensen. We ruimen dan samen het zwerfvuil op en houden de zithoeken aangenaam. We onderhouden het groen. De samenhang in de wijk kan er enkel door verbeteren.

De Deuzeldwijk kende al veel overstromingen bij zware regenval. De Eethuisbeek is een natuurlijk bufferbekken, als we hem behoeden voor verdere bebouwing van de oevers. Aan de Lode Weerdstraat op de grens van het Boekenbergpark werd de Eethuisbeek afgesneden van zijn benedenloop. De beek stort daar nu in de moerriool naar de waterzuivering. Dat afgesneden stuk Eethuisbeek tussen Boekenbergpark en de industrie van de Toekomstlaan omarmt nu een mooi stukje moerasbos. We zouden graag in de toekomst de beek in zijn oude glorie herstellen en zo een buffer tegen overstroming maken. Daarvoor willen we ijveren bij de hogere besturen.

'Deuzeld Leeft' werkt voor dit project alvast samen met GruunRant, Zon Voor Iedereen, de heemkundige kring Scot en persoonlijke vrijwilligers.

We volgde de Eethuisbeek tot aan de Stanislas Meeuslei. Daar gaan we naar links en vervolgens rechts de André Ullenslei in. Die lopen we ten einde tot aan de Deuzellaan, die we oversteken en rechts volgen. We zien op een gegeven moment terug de Eethuisbeek die tussen de huizen verder stroomt tussen de straten Eduard De Backerstraat en Irislei.

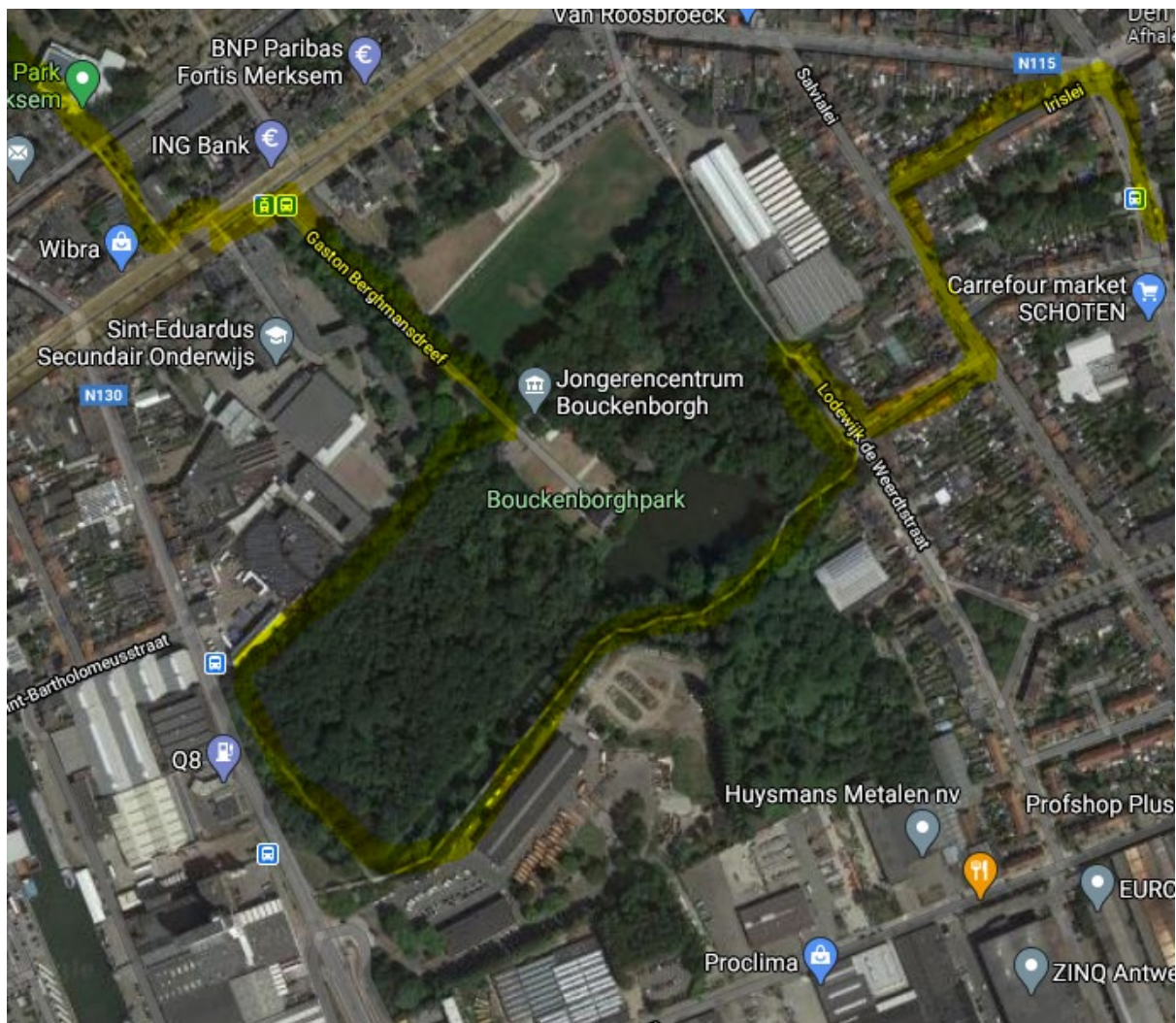
We gaan links de Irislei in, teneinde weer links de Salvialei in en komen de Eethuisbeek weer tegen.

Dan rechts de Fernand de Schutterstraat in? Dan rechts afslagen tot de ingang van het Bouckenborgpark en de eethuisbeek.

We gaan het Bouckenborgpark in en draaien meteen naar links.

Dit is een mooi voorbeeld, net als het domein van Bracht hoe kasteeldomeinen het groen in de omgeving op vrij grote schaal hebben kunnen behouden. Verschil is hier dat het domein is geschonken aan de gemeenschap die dit als park en speelzone gebruikt.

In de koetshuizen en kasteel zijn een jongeren en cultuurcentrum gehuisvest, en ook jeugdbewegingen en sportclubs die rondom hun plek hebben.

Zie op de foto hoe we zullen wandelen.

We slagen voorbij de grote vijver rechtsaf en zullen deze weg blijven volgen.

Op het bedrijventerrein aan de Toekomstlaan (de achterkant van het park) heeft GruunRant met een bedrijf een project lopen om hun parkign te ontharden en het water langer op hun terrein te houden, zodat het water meer tijd krijgt om het grondwater kan aanvullen en tegelijk ecologische meerwaarden levert voor plant en dier. We gaan proberen om dat propere water tot in het park te krijgen, waar in droge periodes de toenemende droogteproblematiek hard wordt gevoeld.

Tot bijna aan de Deurnse Baan gaan we naar rechts. Ten einde weer naar rechts tot op de klinkerweg en verlaten we het domein. We lopen de Gaston Berghmansdreef af tot op de Bredabaan.

We steken de Bredabaan over aan de Sint Eduardusschool en gaan door het doorsteekje genaamd de Parkweg en komen zo aan het zwembad van Merksem en het Gemeentepark.

We gaan het Gemeentepark in, dat onderdeel is van het Masterplan Groen Hart van Merksem. Dit plan is een soort mini-GruunRant visie voor het hart van Merksem.

Groen Hart van Merksem:

Het projectgebied is geen groot park maar eerder een groene zone met verschillende losse onderdelen. Er zijn een aantal parken, zoals het Gemeentepark aan de Van Heybeeckstraat, het Hof van Roosendael en het Runcvoortpark. Andere grote groene gebieden zijn de begraafplaats Van Heybeek, het sportcentrum De Rode Loop en het voetbalstadion Jef Mermans.

De parken in het centrum van Merksem vormen groene eilanden in een bebouwde omgeving. Het masterplan voor deze Merksemse parken stelt een globale aanpak voor en bekijkt alle parken als een samenhangend geheel.

Het doel is om de belevingskwaliteit en samenhang van de groenstructuur te verbeteren en 'sport' en 'groen' zoveel mogelijk te verzoenen.

Het masterplan heeft de ambitie om van de drie parkeilanden één groene kern in het centrum van Merksem te maken.

Meer info: [Antwerpen-Merksem](#) | [Het groene hart](#) | [Openbaar groen](#)

We houden in het park links aan en verlaten het vlak aan de speeltuin en komen zo op de tot fietstraat heraanlegde Speelpleinstraat. Bij de heraanleg van de straat betracht met het Gemeentepark en het Parks van het Hofke van Roosendael zo veel mogelijk met elkaar te verbinden.

We gaan naar links en gaan links de Terlindehofstraat in (let op: geen straatnaambordje).

Achter de school gaan we naar rechts, deze straat heet "Runcvoortpark" (let op: geen straatnaambordje) en leidt ons ook naar dit mooie gebied dat ook in ontwikkeling is als deel van het Groen Hart.

Info over het Runcvoorthof:

Na de renovatie van het Runcvoorthof zal samen met de stad en het district ook de omgeving rondom het kasteel heraangelegd worden. Door de kapel naast de kloostervleugel af te breken, wordt het kasteel opnieuw als een vrijstaand gebouw in het park geplaatst. Zo krijgt het Runcvoortpark een extra toegang. De historische toegangsbrug wordt een nieuwe publieke doorsteek.

Bij de omgevingsaanleg van het park is er specifieke aandacht voor de grens tussen de private woningen en het publieke park. Rondom het gebouw komen buffers in de vorm van groene perken met lage dichte begroeiing of in de vorm van de historische gracht. De Terlindehofstraat wordt heringericht tot een dreef als waardige entree van het park.

Zo draagt de herbestemming van het Runcvoorthof bij aan het masterplan Groen Hart Merksem. De parken in het centrum van Merksem werden ruimtelijk en functioneel met elkaar verbonden en vormen samen één groen geheel, waar het aangenaam vertoeven is.

We lopen noordwestwaart door het Runcvoorthof (dit is rechtsaf aan het Maria kapelletje), voorbij de Rode Loop en Merksemes Tennisclub en verlaten dit mooie domein net aan de Muziekschool, Rodeloopstraat.

Wist je trouwens dat de naam Rode Loop niet uitgevonden is door een socialistische stadsbestuur voor een atletiekpiste, (had gekund 😊)

Nee, dit was echt een waterloopje dat door deze wijk stroomde, maar onder het beton en de stenen is verdwenen.

Hier ziet u nog een oude map waar ze nog op vermeld stond.

“Hydrografisch behoort het terrein tot het Beneden-Scheldebekken. Ten noordwesten van het terrein is de beek Rooden Loop te situeren (Figuur 4), waar de Rodeloopstraat naar genoemd is.

Figuur 14: Kaart van Merksem met aanduiding van het onderzoeksgebied (SAA 12#13136)

We gaan naar links, dwarsen de Laarsebaan, hier ging de Rode Loop beek ooit de Laarse Beek in!

En duiken in Ryenlanddreef in tot aan de Lambrechtshoekenlaan die we oversteken.

We gaan naar links en gaan de Graanstraat rechts in die uitkomt op een vrij onbekend groen stukje Merksem: De Distelhoek.

Deze woonwijk kende in het verleden veel wateroverlast. De reden kent u waarschijnlijk al.

Door de vroegere waterlopen te betonneren en in de rioleringen te droppen, kan water niet meer rustig zakken en zich spreiden over het landschap. We zijn hier nu ook in het vroegere overstromingsgebied van de Schelde. Vele plaats en straatnamen herinneren ons nog daaraan zoals bijvoorbeeld “Rietschoorvelden”, “Oortbroek”(Broek is oud nederlands voor moeras), enz...

GruunRant helpt graag de doelstelling van de Vlaamse overheid mee verwezenlijken om stromen en rivieren terug open te leggen en hun plaats terug te geven.

In het verlengde van de Graanstraat gaan we door het park Distelhoek.

We komen op de Ganzemate, die we volgen tot het einde. Daar kan je rechts, een grasveld in.

Wat is deze mooie groene zone aan de linkerkant. En dat ronkende lawaai?

Dit is een groene strook die loopt van het Albertkanaal tot aan de burg Jozef Masure Brug.

Een belangrijke corridor voor GruunRant om de Zuidrand van het Rivierenhof/ vallei Groot Schijn te verbinden via Park Spoor Oost/Noord met het noorden van GruunRant.

In het project “De Grote Verbinding” van de Vlaamse Overheid komt in de buurt het project Ringpark Groenendaal. En is er een idee om hier een bermenlandschap aan te leggen. En ook overkappingsplannen om zo zones met elkaar te verbinden.

Boeiende plannen in de maak....

Meer info?

[Ringpark Groenendaal \(degroteverbinding.be\)](http://degroteverbinding.be)

[Ringproject 2 - Bermenlandschap verlaagde R1 Noord ★ \(antwerpenmorgen.be\)](http://antwerpenmorgen.be)

[Overkapping zone Noord \(antwerpenmorgen.be\)](http://antwerpenmorgen.be)

We volgen deze groene zone noordwaards. Deze strook werd ooit het bananenbos genoemd omdat het de vorm van een banaan heeft vanuit de lucht gezien.

We gaan bijna op het einde naar rechts de Grote Hoek in en komen zo op de Victor Govaerslaan uit.

We steken die over (doe dit op het zebepad!) en gaan links langs de berm van de brug de Wulpstraat in.

Die lopen we ten einde. Ja loop die maar eens helemaal ten einde, dan kom je terug in het mysterieuze schemerland van de Reservatiestrook in haar prille begin. Want hier begint ze dus ongeveer en zal de A102 aftakken van de bestaande snelwegen E19/A12. Hier mogen we niet verder ("privaat domein"), dus moeten we de IJsvogelstraat in.

Ga aan de bocht in de IJsvogelstraat naar links tussen de huizen door en ga zo recht op de Reservatiestrook. Dit mag. Hier zijn door buurtbewoners honderden bomen gepland om het groene karakter van deze strook te bewaren. Want vlakbij wilden vroeger de Aemelinckxen van deze wereld ook grote gebouwen zetten.

[Bomen planten voor een leefbare wijk \(Merksem\) - Het Nieuwsblad](http://hetnieuwsblad.nl)

Volg het pad waar het rechtsaf afbuigt. Hou verderdoor waar je kan links aan zodat je de autostrade blijft volgen.

We nemen de weg achter SV Groenendaal en volgen die zo over de Reservatiestrook die ons vervolgens door een oud, verloren gewaand boerenlandschap van velden en wegels leidt.....

Je zou Pietje de Leugenaar hier nog kunnen tegenkomen.

We zien nu rechts Volkstuinen en komen aan de Laaglandlaan uit links van ons een prachtig bewaarde hoeve van het Merksem der Stroboeren: De Boerenschuur. Ze diende ooit nog als decor voor de Film "Oesje" met Kamiel Spiessens.

Het is 1 van de laatste bewaarde boerderijen van Merksem die nog recent gebruikt werd. Zowel het spoor als de autostrade komen hier samen en lopen los door de boerderij en haar erf. De hele reservatiestrook en alles wat er op staat is eigendom van het Vlaamse Gewest. De laatste boer heeft na veel moeite om de boerderij te redden zelfmoord gepleegd in 2019.

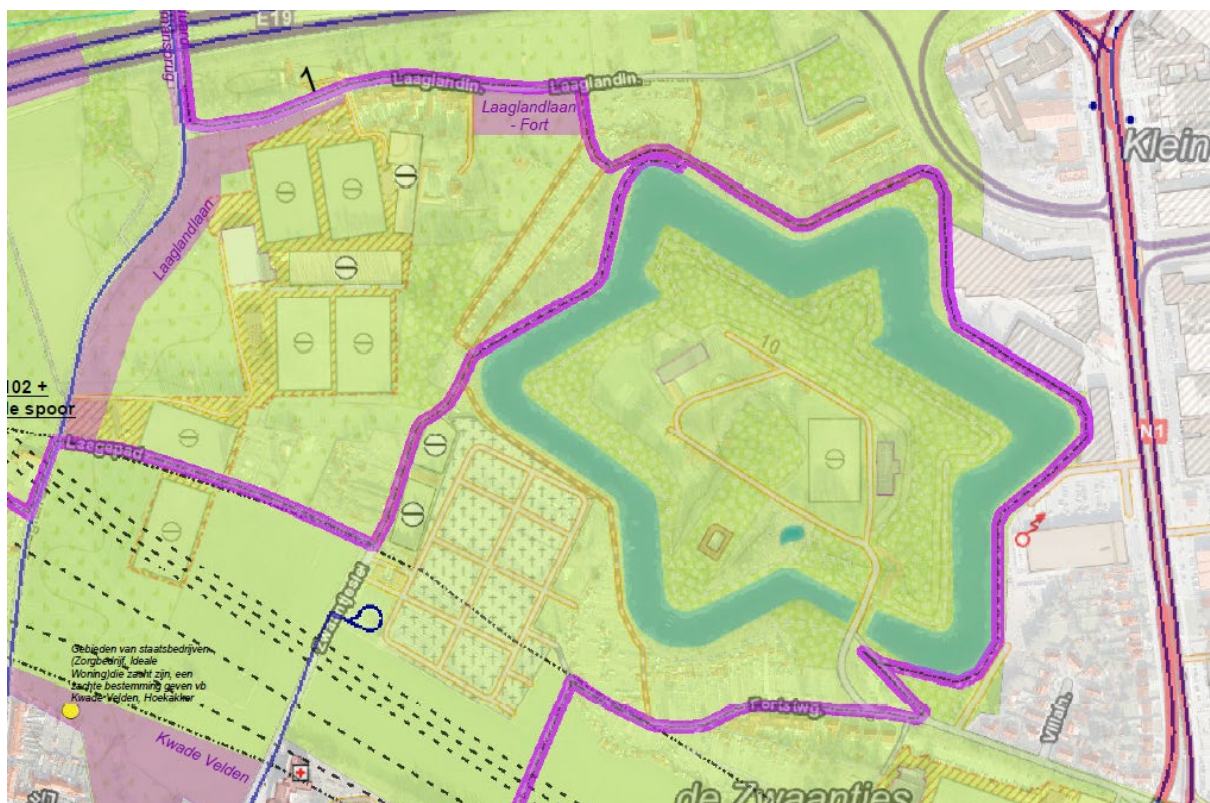

Merk ook de oranje paaltjes op. Dit zijn merkpalen voor nutsleidingen van gas en chemicaliën die de A102 zone volgen. Ze markeren de hele reservatiestrook.

Kaart: ruwe situering van de zone met grondophogingen voor de aanleg van de 2de spoorontsluiting

Ongeveer ter hoogte van deze Boereschuur slaan we de onverharde weg “Leegepad” in. Op een T-punt gekomen sla je linksaf het onverharde pad “Zwaantjespad” in. Even verder kan je schuin rechts het wandelpad op dat helemaal rond het Fort gaat. We volgen dit pad helemaal rond het Fort, tot we terug op de startplek aangekomen zijn, aan de ingang van het Fort.

Variant: Vanaf de Boerenschuur is het mogelijk om een kleine alternatieve route te volgen:

- We steken de Laaglandlaan over en gaan naar links de brug op.
- We gaan net voor de top van de brug naar rechts, de Laaglandlaan in richting Fort van Merksem.
- Merk op de huizenrijen die hier staan en het lawaai van de autostrade dat ze moeten trotseren. Hier zijn ook nog oude boerderijgebouwen die je op de linkerkant kan opmerken.
- Rechts zien we volkstuinten.
- We komen ook nog woningen tegen die ooit nog gebouwd zijn voor personeel van de Rijkswacht. Verborgene parels.
- We gaan rechts en volgen de fietsostrade tot we rechts omhoog kunnen, een klein padje waarmee we de grote buitenring van het Fort van Merksem betreden.
- Op de buitenring gaan we naar links en zien hoe de natuur van het bos schril afsteekt tegen de betonnen wereld van de KMO zone (Bredabaan) achter de afrastering.
- We naderen nu de parking van het Fort en deze tocht is beëindigd.

Alternatieve route:

